

При розмежуванні ознак вказаних складів злочинів слід враховувати особливості їх юридичної конструкції. Зокрема, в окремих випадках при характеристиці таких складів слід вра-

ховувати настання певних наслідків як результату насильства або погрози ч. 3 ст. 342 КК; як результату запобігання злочину чи затриманню особи, яка його вчинила ч. 2 ст. 343 КК.

ЛІТЕРАТУРА

1. Залялова І. М. Втручання в діяльність працівника правоохоронного органу, вчинене службовою особою з використанням свого службового становища / І. М. Залялова // Підприємництво, господарство і право ; Ін-т приватного права і підпр-ва АПРН України та інш. – Київ, 2006. – № 2. – С. 125.
2. Навроцький В. О. Основи кримінально – правової кваліфікації : [навч. посібник]. – К. : Юрінком Інтер. – 2006. – с. 245.
3. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / за редакцією М. І. Мельника та М. І. Хавронюка. – К. : Кантон, 2009. – с. 539.
4. Потебенько М. О. Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України / під заг. ред. М.О. Потебенька, В.Г. Гончаренка. – К., «Форум», 2007. – с. 201.

УДК 343.222.4(4)

ОСНОВНІ ЗАСАДИ РЕАЛЬНОГО ПРИНЦИПУ ПРОСТОРОВОЇ ДІЇ КРИМІНАЛЬНОГО ЗАКОНУ

Кедик В.П.,

аспірант кафедри кримінального права

Національний університет «Одеська юридична академія»

У статті аналізуються принципи дії кримінального закону в просторі, регламентовані в кримінальному законодавстві України, які пов'язані, насамперед, з інтеграцією України у світове співтовариство. Автор розглядає проблеми притягнення іноземців та осіб без громадянства, що не проживають постійно в Україні, до кримінальної відповідальності згідно з реальним принципом.

Ключові слова: злочин, кримінальна відповідальність, реальний принцип, іноземці, особи без громадянства, територія, визначення, кримінально-правова юрисдикція, принцип громадянства та територіальний, кримінальний закон.

Кедик В.П. / ОСНОВНЫЕ НАЧАЛА РЕАЛЬНОГО ПРИНЦИПА ПРОСТРАНСТВЕННОГО ДЕЙСТВИЯ УГОЛОВНОГО ЗАКОНА / Национальный университет «Одесская юридическая академия», Украина

В статье анализируются принципы действия уголовного закона в пространстве, регламентированные в уголовном законодательстве Украины, которые связаны, прежде всего, с интеграцией Украины в мировое сообщество. Автор рассматривает проблемы привлечения иностранцев и лиц без гражданства, не проживающих постоянно в Украине, к уголовной ответственности в соответствии с реальным принципом.

Ключевые слова: преступление, уголовная ответственность, реальный принцип, иностранцы, лица без гражданства, территория, определения, уголовно-правовая юрисдикция, принцип гражданства и территориальный, уголовный закон.

Kedik V.P. / BASIC PRINCIPLES OF THE REAL PRINCIPLE OF THE SPATIAL APPLICATION OF CRIMINAL LAW / National University «Odesa Law Academy», Ukraine

As a result of fundamental changes in contemporary society, the problems of criminal law to date actualized interest and elucidated the new level of understanding and approaching to the role of the individual in public life, which necessitates the application of more adequate and subtle means of criminal law effects. Action national law made in his characteristic fields – in time, in space. The article deals with the criminal law in space, due to the fact that is most important in terms of international and domestic criminal law. In recent years, demand has increased the active fight against crime, aimed at resolving the country's law and order and protect the rights and interests of citizens, as well as the needs of the need to further develop and study the largest and most complex theoretical issues in criminal law. Adopted in 2001, the new Criminal Code for the first time in many years, secured places without a real principle of criminal law in space. This principle is largely solves the problem of the criminal responsibility of foreigners and stateless persons sovershivshh crime grave and especially grave crimes against the interests of Ukraine and Ukrainian citizens. By analyzing existing legislation in this area found a series of contradictions, which in practice can cause problems in qualifying acts committed outside Ukraine, and the perpetrators brought to criminal responsibility.

Key words: crime, criminal responsibility, real principle, foreigners and stateless persons, territory, definition of criminal-law jurisdiction, principle of citizenship and territoriality criminal law.

Міграція людських потоків, що в цілому розглядається як позитивний момент розвитку людського суспільства, деякою мірою неминуче породжує і негативні наслідки. Зростає число злочинів, що порушують інтереси низки держав: незалежний обіг наркотичних засобів і психотропних речовин, корупційні злочини, відмивання «брудних» грошей і т. д. При визначенні злочинності та карності діяння є певні складнощі, пов'язані з вирішенням питання про просторову дію кримінального закону та зі створенням і роботою міжнародних та інтернаціональних судів, а також зближенням і взаємодією різних національно-правових систем.

Основи інституту дії кримінального закону в просторі в кримінальному праві неодноразово ставали предметом досліджень таких науковців, як: М.І. Блум, Я.М. Брайнін, А.І. Бойцов, Б.В. Волженкін, Н.Д. Дурманових, М.І. Кова-

льов, А.А. Тіллі, М.Д. Шаргородский, А.С. Якубов, Л.В. Иногамова-Хегай, А.Г. Князев, М.І. Ковальов, А.В. Наумов, О.М. Медведєв, М.Г. Мельников, О.І. Моїсєєв. Реалізація кримінальних законів досліджувалася в працях С.В. Благова, Ю.В. Голика, Т.Г. Даурова, В.А. Оливної, А.Н. Ігнатова, В.Н. Кудрявцева, Н.Ф. Кузнєцова, І.І. Карпеця, В.Є. Квашиє, С.Г. Келіна, А.С. Михліна, В.П. Панова, І.І. Солодкіна, А.А. Тер-Акопова, Ю.А. Тихомирова та інших учених.

Реальний принцип дії кримінального закону в просторі, закріплений у ст. 8 КК України 2001 р., не є новим ні для теорії, ні для права. Даний принцип був відомий ще в давнину (Уложение о наказаниях и исправлениях 1845 г., Уголовное уложение 1903 г.). Свого часу він був відображений і в радянському кримінальному праві (КК РСФСР 1922 р.), проте потім законодавець від нього відмовився.

Згодом радянське законодавство повністю відмовилося від застосування радянського кримінального закону відповідно до реального принципу, або принципу «захисту державних інтересів», а також пасивного персонального принципу, або принципу «захисту індивідуальних інтересів». Як вже було сказано, починаючи з 1924 р. ні в загальносоюзному законодавстві, ні в кримінальному законодавстві союзних республік реальний принцип дії кримінальних законів у просторі більше не був передбачений.

Перша половина ХХ ст. відзначена все більшим поширенням реальної юрисдикції. Перед другою світовою війною вона закріплюється в законодавстві Бразилії, Венесуели, Німеччини, Італії, Китаю, Перу, Франції, Швейцарії, Швеції, Японії та ін. Варшавська міжнародна конференція уніфікації кримінального законодавства 1927 р. визнала, що «іноземець, який взяв участь за кордоном у злочині або проступку проти громадянина або органів управління держави, може бути переслідуваний в цій країні за умови, якщо дія, вчинена ним, карається за законами країни, де вона було вчинена, а винний перебував на території потерпілої держави» [1, с. 168].

Проте деякі науковці в кінці тридцятих років категорично відмовлялися від реального принципу, категорично ставилися до реальної теорії. Така оцінка реального принципу, як пояснював М.І. Блум, пов'язана з тим, «... що держави, в яких той період був установлений або встановлювався фашистський режим, і в першу чергу гітлерівська Німеччина, прагнули розширити сферу дії своїх кримінальних законів, використовуючи для цього всілякі шляхи, у тому числі й реальний принцип, під прикриттям якого вони прагнули обґрунтувати відповідальність іноземних громадян за нібито скоєні ними за кордоном посягання на інтереси фашистської Німеччини, за діяння, що суперечать «духу» німецької нації і армії раси...» [2, с. 248].

А.Н. Трайнін вказував, що не можна випускати з уваги той факт, що нерідко місцем скоєння тяжких злочинів війни (вбивства військовополонених та ін.) є територія самої Німеччини. Право кожної держави судити за всі злочини, вчинені проти його інтересів, незалежно від того, на якій території вони відбувалися, не повинно викликати сумнівів. Компетенція національних судів, на думку А.Н. Трайніна, не може і не повинна вичерпуватися розглядом кримінальних справ про злочини проти миру і людства, скоєні на території відповідних країн [3,]. М.Д. Шаргородський також вказував на те, що особи, які піддали мільйони радянських людей найтяжчим знущанням на території Німеччини та окупованих територіях за межами Радянського Союзу, повинні бути і будуть покарані; вони повинні відповісти перед судом на підставі радянських законів [4]. Г.Ф. Шершеневич зазначав, що у загальній теорії російського права того часу «територіальна теорія піддається поправці у двох напрямках: обсяг каральної діяльності розширюється щодо всіх підданих, які вчинили злочин за кордоном (національна теорія), або стосовно всіх об'єктів, що охороняються законом проти посягання, хто б не був винуватцем (реальна теорія)» [5, с. 42].

У цілому при формулюванні даного принципу дії кримінального закону на передній план була висунута значимість об'єкта кримінально-правової охорони, інтереси захисту встановленого державою правопорядку від посягання ззовні. Це дає можливість подолати недосконалість територіального та персонального принципів і забезпечує охорону інтересів держави, зокрема поза її межами, якщо мало місце посягання на них через кордон. Іншими словами, реальна дія кримінального закону забезпечує як захист об'єктів кримінально-правової охорони, що знаходяться в межах держави, так і їх захист незалежно від місця знаходження [6, с. 125]. Проте Мартенс Ф.Ф. наголошував на тому, що не можна визнати за державою ні права, ні обов'язку карати іноземців за всі злочини, вчинені на чужій території.

Необхідно виходити з того принципу, що право це існує у держави тільки в тому випадку, якщо між нею і злочинною дією іноземця є яке-небудь юридичне відношення. Таке відношення виявляється у двох випадках: 1) якщо іноземець вчинив за кордоном злочин проти державного порядку або прав країни, в межах якої він перебуває; 2) якщо злочин вчинено проти підданих цієї держави. У цих двох випадках право покарання існує [7, с. 228].

З одного боку, реальний принцип заповнює прогалину територіального принципу та принципу громадянства, оскільки передбачає злочинність і караність вчиненого поза межами України діяння іноземців та осіб без громадянства, які постійно не проживають на території України. З іншого боку, колізія реального і територіального принципу іноземної держави, на території якої було скоєно злочин, а також принципу громадянства іноземної держави, громадянин (підданий) якої скоїв поза межами своєї держави злочин проти інтересів України, вирішена в кримінальному кодексі України на користь реального.

Реальний принцип (принцип захисту) дії кримінального закону в просторі розширює можливості його екстериторіального застосування в цілях захисту інтересів України. Відповідно до цього принципу держава вправі притягнути до кримінальної відповідальності будь-яку особу, незалежно від місця скоєння злочину, але за умови, що така особа опиниться у сфері її юрисдикції [8, с. 126].

Н.Д. Дурманов писав про доцільність відновлення реального принципу дії закону в просторі щодо скоєних іноземцями найбільш небезпечних посягань на основи державного ладу й особистості [9]. Хоча в літературі питання про його повернення в кримінальний закон епізодично обговорювалося, впритул до розробки та формулювання даного принципу вчені приступили лише у 80-х роках минулого століття. Так, А.В. Наумов уважав, що територіальний принцип дії кримінального закону не враховує можливість серйозної шкоди соціалістичним відносинам іноземними громадянами, які перебувають за кордоном. У зв'язку із цим реалізація охоронного завдання кримінального кодексу і принципу невідворотності потребує законодавчого формулювання так званого принципу дії кримінального закону в просторі. На його думку, реалізація даного принципу в законі могла виглядати таким чином: «Іноземні громадяни, які вчинили за кордоном злочини, передбачені цим Кодексом, якщо вони перебувають на території РРФСР, підлягають кримінальній відповідальності, якщо вони вчинили особливо тяжкі або тяжкі злочини проти інтересів СРСР і радянських громадян» [10, с. 33].

У 2001 році з моменту прийняття нового кримінального кодексу України законодавець увів реальний принцип дії кримінального закону. Так, відповідно до ч. 1 ст. 8 КК України іноземці або особи без громадянства, що не проживають постійно в Україні, які вчинили злочини за її межами, підлягають в Україні відповідальності за цим Кодексом у випадках, передбачених міжнародними договорами, або якщо вони вчинили передбачені цим Кодексом тяжкі або особливо тяжкі злочини проти прав і свобод громадян України або інтересів України [11].

Необхідно зазначити, що ст. 8 КК України містить у собі відразу два різних принципи екстериторіальної дії кримінального закону в просторі. Питання захисту інтересів виключно України від зовнішніх зазіхань реалізуються через реальний принцип, а функціонування її юрисдикції щодо негромадян України, які вчинили злочин, спрямований проти інтересів міжнародного правопорядку – через універсальний. Іншими словами, зазначені принципи полягають в екстериторіальній дії кримінального закону в цілях захисту інтересів держави від злочинів, скоєних негромадянами даної держави, або з метою забезпечення і підтримки універсального правопорядку, який складається на договірній основі взаємодії різних держав.

Аналізуючи ст. 8 КК України, необхідно зазначити, на яких осіб вона поширюється на підставі закону: такими є іноземці та особи без громадянства (апатриди), що постійно не проживають на території України.

Іноземець – особа, яка не перебуває у громадянстві України і є громадянином (підданим) іншої держави або держав. Особа без громадянства — особа, яку жодна держава відповідно до свого законодавства не вважає своїм громадянином [12]. Очевидно, що в певних ситуаціях подібні дії може здійснювати і біженець. Біженець – особа, яка не є громадянином України і внаслідок обґрунтованих побоювань стати жертвою переслідувань за ознаками раси, віросповідання, національності, громадянства (підданства), належності до певної соціальної групи або політичних переконань перебуває за межами країни своєї громадянської належності та не може користуватися захистом цієї країни або не бажає користуватися цим захистом або, не маючи громадянства (підданства) і перебуваючи за межами країни свого попереднього постійного проживання, не може чи не бажає повернутися до неї внаслідок зазначених побоювань [13]. У даному випадку біженців можна віднести до іноземних громадян або осіб без громадянства, що постійно не проживають на території України. У ч. 1 ст. 8 КК України роз'яснюється, що іноземні громадяни та особи без громадянства, що не проживають постійно в Україні, які вчинили тяжкі або особливо тяжкі злочини проти прав і свобод громадян України або інтересів України за її межами, підлягають в Україні кримінальній відповідальності за цим кодексом. Частиною першою ст. 12 КК України декларовано, що залежно від ступеня тяжкості злочини поділяються на злочини невеликої тяжкості, середньої тяжкості, тяжкі та особливо тяжкі. Зі змісту ч. 1 ст. 12 КК України бачимо, що в основі класифікації злочинів лежить їх суспільна небезпечність (ступінь тяжкості). Тяжким злочином є злочин, за який передбачене основне покарання у вигляді штрафу в розмірі не більше двадцяти п'яти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або позбавлення волі на строк не більше десяти років. Особливо тяжким злочином є злочин, за який передбачене основне покарання у вигляді штрафу в розмірі понад двадцять п'ять тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, позбавлення волі на строк понад десять років або довічного позбавлення волі [11].

Термін «інтереси України» не має чітких меж. Очевидно, що прогалина в законодавстві повністю не усунена. Одні автори розуміють під інтересом явище об'єктивного порядку, процес формування якого не збігається з усвідомленням. «Інтерес взагалі існує незалежно від того, усвідомлений він суб'єктом чи не усвідомлений», – відзначає В. В. Найдюнова [15, с. 43]. Інші дослідники вважають, що інтерес містить усвідомлення суб'єктом потреб і засобів їх задоволення, які існують в об'єктивній дійсності [16; 7].

У зв'язку із цим в літературі пропонувалося кілька способів її усунення. В.Ф. Щепельков вказував, що при тлумаченні поняття «інтереси» виникають відомі труднощі. З тексту закону не зрозуміло, чи то це оціночне поняття, чи то воно має сувору логічну конструкцію, не допускає застосування на практиці. Наприклад, чи можна притягнути до кримінальної відповідальності іноземного громадянина, який вчинив крадіжку у представника, поза межами країни? Чи спрямоване дане посягання проти інтересів держави? Враховуючи це, автор вважає за доцільне конкретизувати поняття «інтереси держави» або змінити термінологію [14, с. 127]. Б.Б. Кострова вважала за необхідне вказати в законі, що реальний принцип повинен застосовуватися тільки при вчи-

ненні злочинів проти основ конституційного ладу і безпеки держави або перерахувати всі державні інтереси [17, с. 95]. Подібну позицію займає В. П. Степанін, який розуміє під інтересами Російської Федерації економічну безпеку, обороноздатність та ін. [18, с. 47]. Однак із цього приводу в літературі існували й інші точки зору. Так, Н.Г. Іванов вказував, що декларація політиків на тему: «Інтереси громадян є інтереси Росії» на практиці залишається схоластикою і по суті нічого не виражає, тому на законодавчому рівні необхідно чітко розрізнити інтереси, що стосуються держави в цілому (її економічна стабільність, озброєність, економічна і політична безпека і т. п.) та інтереси, що стосуються конкретного громадянина (його честь і гідність, життя і здоров'я, майнові та фінансові відносини). На підставі цього при формулюванні реального принципу Н.Г. Іванов пропонує вказати в тексті закону не тільки інтереси Російської Федерації, але і її громадян [19, с. 41]. О.І. Моїсєєв зазначав, що термін «інтереси України» повинен охоплювати як державні, так і суспільні інтереси. Причому суспільними інтересами потрібно вважати не лише інтереси суспільства в цілому, але й інтереси великих суспільних груп. Зазначене поняття є оціночним і має визначатись з урахуванням обставин конкретної справи [20, с. 12].

У кримінальному законодавстві (у ч. 1 ст. 8 КК України) недостатньо чітко визначено об'єкт кримінально-правової охорони стосовно дії даного принципу. Так по суті поза межами кримінально-правової охорони залишаються інтереси юридичних осіб, які не завжди збігаються з інтересами України. О.І. Моїсєєв пропонує поширити її також стосовно злочинів проти прав і свобод осіб без громадянства, що постійно проживають в Україні, та інтересів юридичних осіб, зареєстрованих в Україні.

Підводячи підсумки викладеного, необхідно зазначити таке.

Реальний принцип являє собою засіб, що дозволяє усунути недоліки територіального та національного принципу, які повною мірою не можуть забезпечити охорону інтересів держави та її громадян від посягань на них із-за кордону і поза його межами.

Наявність реального принципу дії кримінального закону забезпечує захист об'єктів, що знаходяться в межах держави та за її межами.

Реальний принцип (принцип захисту) дії кримінального закону в просторі розширює можливості його екстериторіального застосування в цілях захисту інтересів тієї чи іншої держави, її громадян. Відповідно до цього принципу держава вправі притягнути до кримінальної відповідальності будь-яку особу, незалежно від місця скоєння злочину, але за умови, що вона виявиться у сфері його юрисдикції.

Водночас редакція ст. 8 КК України ускладнює ефективну реалізацію реального принципу дії кримінального закону в просторі, який викладений разом з універсальним принципом. У зв'язку із цим зазначена стаття Кримінального кодексу потребує змін і доповнень. Зокрема, норму, яка регламентує дію реального принципу, необхідно закріпити в окремій статті КК України, перелік об'єктів, що підлягають кримінально-правовому захисту розширити.

Таким чином, вбачається доцільним викласти ст. 8 КК України таким чином: «Іноземні громадяни та особи без громадянства, що не проживають постійно в Україні, які вчинили злочин за межами України, підлягають кримінальній відповідальності за цим кодексом у разі вчинення ними тяжких та особливо тяжких злочинів проти прав і свобод громадян України або інтересів України».

ЛІТЕРАТУРА

1. Бойцов А. И. Действие уголовного закона во времени и пространстве : дис. ... канд. юр. наук : спец. 12.00.08 «Кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право» / Бойцов А. И. – С.-Петербург, 1995.
2. Блум М. И. Действие советского уголовного закона во времени и пространстве : дис. ... докт. юр. наук : спец. 12.00.08 «Кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право» / Блум М. И. – Рига, 1975. – 390 с.
3. Трайнин А. Н. Защита мира и уголовный закон / А. Н. Трайнин. – Москва, 1969. – 23 с.
4. Шаргородский М.Д. Уголовный закон / М. Д. Шаргородский // Избранные труды / сост. и предисп. докт. юрид. наук., проф. Б. В. Волженкина. – СПб.: Изд-во «Юридический центр Пресс», 2004. – С. 76–185.
5. Шершеневич Г.Ф. Общая теория права : в 2-х т. // Г.Ф. Шершеневич. – Т. 2. – Вып. 2,3,4. – М.: Изд-во «Юридический колледж МГУ», 1995. – С. 805.
6. Зюбанов Ю. А. Действие уголовного закона в пространстве : дис. ... канд. юр. наук : спец. 12.00.08 «Кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право» / Ю.А. Зюбанов. – Москва, 2001. – 243 с.
7. Мартенс Ф.Ф. Современное международное право цивилизованных народов. – изд. 5-е. – Том 2. – СПб.: Типография А. Бенке, 1905. – 438 с.
8. Хаснуддинов Р. Р. Территориальное и экстерриториальное действие уголовного права : дис. ... канд. юр. наук : спец. 12.00.08 «Кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право» / Хаснуддинов Ренат Рафаильевич. – Казань, 2007. – 183 с.
9. Дурманов Н.Д. Советский уголовный закон / Н.Д. Дурманов // М.: Изд. Моск. ун-та, 1967. – 310 с.
10. Наумов О. В. Российское уголовное право. Общая часть : [курс лекцій]. / О. В. Наумов. – Москва: БЕК, 1996. – 483 с.
11. Кримінальний кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2341-14/print1419832936283840>.
12. Про правовой статус иностранцев та осіб без гражданства [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3773-17/print1396176969001869>.
13. Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3671-17>.
14. Щепельков В.Ф. Уголовный закон: преодоление противоречий и неполноты / В.Ф. Щепельков. – М., 2003. – С. 127–130.
15. Найдьконова В.В. Роль і місце особи в системі соціальних відносин (соціально-філософський аспект) : дис. ... канд. філос. наук : спец. 09.00.03 «Соціальна філософія та філософія історії». – Х., 1999. – 191 с.
16. Воловик В.І. Філософія історії / В.І. Воловик. – Запоріжжя: Вид-во ЗДІА, 1997. – 126 с.
17. Косторова Б.Б. Лингвистические аспекты уголовного законодательства России / Б.Б. Косторова // Рос. юрид. журн. – 2000. – № 4. – С. 95.
18. Уголовное право Российской Федерации. Общая часть / под ред. Л.В. Иногамовой-Хегай, А.И. Рапова, А.И. Чучаева. – М., 2004. – С. 47.
19. Иванов Н.Г. Модельный уголовный кодекс: Общая часть. Опус 1. – М., 2003. – С. 41.
20. Моїсєєв О.І. Кримінально-правова юрисдикція України щодо злочинів, вчинених за її межами : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.08 «Кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право» / О.І. Моїсєєв. – Х., 2007. – 217 с.

УДК 343.211

КОМПАРАТИВНИЙ АНАЛІЗ КРИМІНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА ПРО ЗЛОЧИНИ ПРОТИ ДОВКІЛЛЯ ОКРЕМИХ ПОСТРАДЯНСЬКИХ КРАЇН

Олійничук Р.П.,
к.ю.н., доцент, доцент кафедри правового регулювання
економіки і правознавства юридичного факультету
Тернопільський національний економічний університет

Стаття висвітлює результати порівняльно-правового дослідження злочинів проти довкілля у кримінальному законодавстві України та зарубіжних країн. Охарактеризовано кримінальне законодавство окремих пострадянських країн у сфері охорони довкілля. Проаналізовано зміст статей кримінальних кодексів у частині екологічних злочинів. Виявлено спільності та відмінності у кримінальних нормах з охорони довкілля досліджуваних пострадянських країн.

Ключові слова: довкілля, злочини проти довкілля, кримінальне законодавство, пострадянські країни.

Oliynychuk R.P. / КОМПАРАТИВНИЙ АНАЛІЗ КРИМІНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА О ПРЕСТУПЛЕНИЯХ ПРОТИВ ОКРУЖАЮЩЕЙ СРЕДЫ ОТДЕЛЬНЫХ ПОСТСОВЕТСКИХ СТРАН / Тернопільський національний економічний університет, Україна

Статья освещает результаты сравнительно-правового исследования преступлений против окружающей среды в уголовном законодательстве Украины и зарубежных стран. Охарактеризовано уголовное законодательство отдельных постсоветских стран в сфере охраны окружающей среды. Проанализировано содержание статей уголовных кодексов в части экологических преступлений. Выявлено общности и различия уголовных норм относительно охраны окружающей среды исследуемых постсоветских стран.

Ключевые слова: окружающая среда, преступления против окружающей среды, уголовное законодательство, постсоветские страны.

Oliynychuk R.P. / COMPARATIVE ANALYSIS OF CRIMINAL LEGISLATION ON ENVIRONMENTAL CRIMES OF SOME POST-SOVIET COUNTRIES / Ternopil National Economic University, Ukraine

The article deals with criminal legislation on environmental crimes of Ukraine and some post-Soviet countries.

The results of the research describe the characteristic of some post-Soviet countries criminal legislation in the field of environmental protection; analysis of the Criminal Codes environmental crimes articles content; detection of the similarities and differences in criminal law environmental norms of post-Soviet countries.

There was made a conclusion concerning criminal legislation on environmental crimes of some post-Soviet countries. The articles of domestic Criminal Code governing crimes against the environment are mostly in part identical with those crime law norms of the investigated countries. That can be explained by a gradual strengthening of the disintegration processes between Ukraine and other post-Soviet society with simultaneous Euro integration, including in the field of environmental protection. There was established the number of Ukrainian Criminal Code crimes against the environment articles is only bigger than number of Criminal Code of the Republic of Belarus articles and number of Criminal Code of Georgia articles. There was found that some crimes against the environment by Ukrainian criminal law are not subject of criminal responsibility under the criminal law of the investigated countries. Thus it was made conclusion about excessive details of criminal law norms on environmental protection in the Ukrainian legislation.

The ordinary of the research is justification similarities and differences in criminal environmental norms of the investigated countries.

The practical value of the research is that the results of comparative legal investigation of Ukraine and post-Soviet countries criminal legislation can be used by national legislator for optimization of the criminal norms in crimes against the environment.

Key words: environment, environmental crimes, criminal legislation, post-Soviet countries.